

Biologie

Výskyt nutrie říční (*Myocastor coypus*) u Berounky v Srbsku

Occurrence of the coypu (*Myocastor coypus*) in the Berounka River near Srbsko village

Pavel Špryňar^{1, 2}

0. Abstract

Coypu or nutria (Myocastor coypus) belongs in Europe to non-indigenous mammals. In the Czech Republic coypus frequently escape from farms and set up scattered feral populations mainly in the lowlands in wetland habitats. In April 2007 occurrence of one coypu specimen was observed for the first time in the Protected Landscape Area of the Czech Karst along the Berounka River near the Srbsko village (Central Bohemia). Biology of the coypu is shortly discussed as well as its possible environmental impact.

1. Úvod

Nutrie říční, *Myocastor coypus* (Molina, 1782), z řádu hlodavců (*Rodentia*) patří mezi ty druhy savců, které sice můžeme v naší přírodě nečastěji potkat, které by se ale na naše území bez přičinění člověka nedostaly. Její domovinou je totiž Jižní Amerika. Protože nutrie poskytuje kvalitní kožešinu a také jemné maso, začal ji člověk chovat i na území dalších kontinentů, nejprve v Evropě (Francie, viz Bourdelle 1939), pak v Severní Americe, v Asii i v Africe (např. Carter a Leonard 2002). V mnoha zemích byly nutrie vypuštěny nebo unikly do volné přírody a začaly se spontánně šířit. V České republice se s chovem nutrie začalo roku 1924, kdy byli první jedinci dovezeni z Argentiny na farmu v Jablonném nad Orlicí (např. Anděra a Červený 2007). Od té doby u nás chovů nutrií rychle přibývalo. Dalo se pochopitelně čekat, že tu a tam nějaký jedinec uprchne ze zajetí do volné přírody.

2. Přírůstek do fauny České republiky

Za nového zástupce naší divoké fauny začala být nutrie považována až na přelomu 80. a 90. let 20. století, kdy byly zjištěny první známky toho, že se začala v naší volné přírodě rozmnožovat (např. Anděra a Červený 2007). Stejně jako v domovské Jižní Americe si nutrie vybrala i v Čechách ke svému životu nížinná mokřadní území. Nutrie dobře plavou a žijí vždy v blízkosti vody, v bažinách a na březích vodních nádrží a toků, kde si vyhrabávají své nory. Živí se rostlinnou potravou, spásají pobřežní vegetaci, vyhrabávají kořeny. Doba březosti je asi 130 dnů a mláďata se mohou rodit po celý rok. V jednom vrhu bývá průměrně 5–6 mláďat, která mohou pohlavně dospět už za 4 měsíce (např. Skřivan a kol. 1976). V posledním desetiletí počet divoce žijících populací v ČR zřetelně stoupá (např. Anděra v práci Mlíkovský a Stýblo 2006). Na Berounce byly dosud občasné úniky nutrie z domácích chovů uváděny především z Křivoklátska, z roku 1989 pochází údaj z úseku Lety-Karlícký potok, v roce 2001 byla nutrie zaznamenána na Litavce (přítoku Berounky) mezi Královým Dvorem a Berounem (Anděra a Červený 2003, 2004).

3. První pozorování nutrie v CHKO Český kras

Z území Chráněné krajinné oblasti Český kras nebyl výskyt nutrie dříve uváděn, i když z výše shrnutých údajů z okolních partií

Obr. 1. Nutrie říční (*Myocastor coypus*) v korytě Berounky u Srbska si pochutnává na nabídnuté mrkvi (foto P. Špryňar).

Fig. 1. The coypu (*Myocastor coypus*) eating carrot in the Berounka River near Srbsko village (photo by P. Špryňar).

Berounky bylo zřejmé, že se tento druh musí dříve či později objevit také v CHKO. První zdokumentované pozorování pochází až z jara 2007, kdy si mohli nutrii říční zblízka prohlédnout obyvatelé Srbska v Českém krasu (pole 6050d střeoevropské mapovací sítě). Poloochočený jedinec se ukazoval přímo pod mostem ve středu obce a nechal se dokonce krmit z ruky. Takto se stal atrakcí i pro účastníky celostátního setkání Asociace strážců přírody chráněných území ČR na exkurzi dne 18. dubna 2007 (z tohoto dne pocházejí i přiložené fotografie). Podle pana Václava Veverky ze Srbska (ústní sdělení 2007) tato nutrie přebývala u Berounky v Srbsku na jaře 2007 asi dva měsíce, opět se tu ukázala ještě krátce v létě, a pak se už neobjevila.

4. Možný vliv nutrie na životní prostředí

Z hlediska ochrany přírody je nutrie v Evropě nevídaným nepůvodním druhem. Prostředí, kde ve svém druhotném areálu žije, může nutrie ovlivňovat více způsoby, což dokumentují mnohé zahraniční práce (např. Manchester a Bullock 2000; Carter a Leonard 2002). Hloubení nor může vést ke změně koryta vodního toku, k destrukci hrází či povodňových zábran apod. Při vysoké populační hustotě mohou býložravé nutrie spásáním devastovat porosty divoce ros-

¹ Správa CHKO Český Kras, 267 18 Karlštejn 85;

² Katedra botaniky PŘF UK, Benátská 2, 128 01 Praha 2;

e-mail: spryнар@natur.cuni.cz

Český kras (Beroun), XXXIII (2007), 38–39, 1 foto a 1 bar. foto na obálce

© Muzeum Českého krasu

ISSN 1211-1643

ISBN 978-80-903477-2-4

toucích mokřadních druhů rostlin (např. rákosu) a snižovat jejich diverzitu. Břehy zbavené vegetace se následně stávají náchylnějšími k erozi. Nutrie dovede ohlodávat stromy, ze zahraničí jsou dokumentovány škody na pěstovaných plodinách, např. na rýži, cukrové třtině, tykvovitých rostlinách a dalších druzích. V některých státech USA byla nutrie dokonce záměrně vysazena, aby redukovala nežádoucí vodní rostlinstvo (Carter a Leonard 2002). Hlavně ze zahraničí bývá zmiňován význam nutrie jako hostitele parazitárních onemocnění (v některých případech i s možností přenosu na člověka – např. Michel et al. 2001). Zatím spíš jen teoreticky se uvažuje o možné potravní a stanovištní konkurenci mezi nutrií a bobrem evropským (*Castor fiber*), který se v posledních desetiletích vrací do středoevropské krajiny. Některé země postihla invaze nutrie natolik, že bylo přikročeno k více nebo méně úspěšným pokusům o její vyhubení (zejména Velká Británie – např. Gosling, Baker a Clarke 1988). V České republice však nutrie přírodní prostředí nijak vážně neohrožuje (zatím).

Literatura:

- Anděra M., Červený J. (2003): Výskyt nutrie (*Myocastor coypus*) v České republice. – *Lynx*, ser. n., 34: 5–12.
- Anděra M., Červený J. (2004): *Atlas rozšíření savců v České republice. Předběžná verze. IV. Hlodavci (Rodentia) – část 3. Veverkovití (Sciuridae), bobrovití (Castoridae), nutriovití (Myocastoridae).* – Národní muzeum: 1–76. Praha.
- Anděra M., Červený J. (2007): Nutrie – z farem do přírody. – *Živa*, 55 (92): 182–184.
- Bourdelle E. (1939): American mammals introduced into France in the contemporary period, especially *Myocaster* and *Ondatra*. – *Journal of Mammalogy*, 20: 287–291.
- Carter J., Leonard B. P. (2002): A review of the literature on the worldwide distribution, spread of, and efforts to eradicate the coypu (*Myocastor coypus*). – *Wildlife Society Bulletin*, 30: 162–175.
- Gosling L. M., Baker S. J., Clarke C. N. (1988): An attempt to remove coypu (*Myocastor coypus*) from a wetland habitat in East Anglia. – *Journal of Applied Ecology*, 25: 49–62.
- Manchester S. J., Bullock J. M. (2000): The impacts of non-native species on UK biodiversity and the effectiveness of control. – *Journal of Applied Ecology*, 37: 845–864.
- Michel V., Ruvoen-Clouet N., Menard A., Sonrier C., Fillonneau C., Rakotovo F., Ganière J. P., André-Fontaine G. (2001): Role of the coypu (*Myocastor coypus*) in the epidemiology of leptospirosis in domestic animals and humans in France. – *European Journal of Epidemiology*, 17: 111–121.
- Mlíkovský J., Stýblo P. (Red., 2006): *Nepůvodní druhy fauny a flóry České republiky.* – ČSOP: 1–496. Praha.
- Skřivan M. a kol. (1976): *Chov kožehřívých zvířat.* – SZN: 1–288. Praha.